

України», можливість здійснення гірських, піших і кінних маршрутів у національних парках.

4. Вирішити питання переходу державного кордону туристськими групами України, країн СНД і Балтії, іншим іноземним громадянам, які проходять туристсько-спортивні й екскурсійні маршрути.

5. Вирішити питання полегшеної процедури одержання туристських віз для громадян України для проходження спортивних маршрутів у сусідніх державах ЄС.

Такі погляди автора на проблеми відновлення й розвитку спортивного туризму в Україні й деякі шляхи їхнього вирішення. Це звичайно великий обсяг роботи і охопити його відразу неможливо, але працювати й створювати умови для духовного й фізичного вдосконалювання громадян вкрай важливо.

### Література:

1. Булашев А.Я. Спортивный туризм. — Харьков.: ХГАФК. — 2004. — 388 с.
2. Дехтяр В.Д. Основи оздоровчо-спортивного туризму. — К.: Науковий світ, 2003. — 203 с.
3. Симаков В. И. Туристские походы выходного дня. — М.: Сов. Россия. — 1984. — 128 с.
4. Тімець О.В., Серебряй В.С., Грабовський Ю.А., Шипко А.Л. Туристсько-краєзнавча робота у вищому педагогічному навчальному закладі: організаційні та методичні аспекти. — Умань.: Візаві. — 2006. — 237 с.
5. Федотов Ю.Н., Востоков И.Е. Спортивно-оздоровительный туризм. — М.: Советский спорт. — 2002. — 364 с.
6. Щур Ю.В., Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм. Навчальний посібник. — К.: Альтерпрес. — 2003. — 232 с.

## МУЗЕЇ ЯК РЕСУРС ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ СТУДЕНТІВ

**Надія Ковальчук, Анна Іванова**

*Волинський національний університет імені Лесі Українки (м.Луцьк)  
Луцький державний технічний університет*

В даний час вища освіта трактується як єдиний процес інтелектуального, фізичного і духовного становлення особистості. Вищий навчальний заклад не виправдовує свого призначення тоді,

коли в основному свою діяльність покладає тільки на підготовку фахівця певної галузі. Із стін закладів вищої освіти повинен вийти професіонал, який разом з дипломом отримав вищу освіту з навичок спілкування, вміння цінити прекрасне, примножувати і розвивати матеріальну та духовну культуру. Великі потенційні можливості у формуванні цих якостей майбутніх спеціалістів має оптимально організована позанавчальна культурно-пізнавальна діяльність студентів, яка в останні роки дещо послабила свої позиції.

Під час відвідування культурно-історичних пам'яток, до яких належать і музеї, студенти залучаються до історії власного та інших народів, націй держав, збагачуючи одержаними враженнями свою пам'ять – це є важливим фактором, що сприяє розвитку їх мислення. Вони обмінюються результатами своїх вражень, роздумів, емоцій. Позитивні емоції підвищують здатність до запам'ятовування і відтворення, збагачення мови, можливість донесення інформації до слухачів. Емоційно насичені туристично-пізнавальні маршрути з відвідуванням музеїв формують особистість студентів, розвивають їх інтелектуальні процеси та поведінку.

**Мета дослідження** – з'ясувати використання музеїв як ресурсу пізнавального туризму у житті студентів.

У дослідженні брали участь 65 студентів 2 курсу інституту фізичної культури та здоров'я (ІФКЗ) Волинського національного університету імені Лесі Українки (ВНУ) спеціальності «Фізичне виховання», «Фізична реабілітація», «Олімпійський та професійний спорт» і 67 студентів 2 курсу Луцького державного технічного університету (ЛДТУ) спеціальності «Дизайн», «Менеджмент організації у туризмі», «Менеджмент організацій», «Автомобілі та автомобільне господарство», «Обладнання легкої промисловості та побутового обслуговування». Для досягнення мети використовувалася анонімна анкета відкритого типу, яка в основній частині, складалася з 9 питань.

Природним вважається те, що людина в першу чергу вивчає історію та культуру краю, в якому проживає. Значна частина волинських музеїв зосереджена в обласному центрі. Музей – це культурно-освітній та науково-дослідний заклад, що збирає, вивчає, експонує пам'ятки матеріальної й духовної культури, природничо-наукові колекції тощо. У волинському краї музеїв небагато, але вони доволі різноманітні. Волинський обласний краєзнавчий музей

нараховує понад 100 тисяч одиниць зберігання і має художній відділ на території замку Любарта.

Музей волинської ікони, який відкритий у серпні 1993 р., не має аналогів на Україні. В його фондах понад 600 експонатів. Основу колекції складають ікони 16–18 ст., перлиною музею є образ Божої Матері Холмської XI ст. В місті Луцьку існує старовинна музей-аптека, цікава для відвідувачів. У музеї книги при Луцькому історико-культурному заповіднику виставлено колекції стародруків 17–19 ст. Військовий музей у м. Луцьку, як філію центрального музею Збройних Сил України, було створено у 1999 році. На виставці представлено зразки авіаційної, бронетанкової, артилерійської, зенітно-ракетної техніки та озброєння. В селі Рокині експозиція міжгосподарського народного музею історії сільського господарства Волині розташована просто неба. У с. Колодяжне в 1941 році відкрито музей Лесі Українки – геніальної поетеси, співачки волинського краю. У м. Устилуг знаходиться музей-садиба композитора Ігоря Стравінського. В с. Затурці створено меморіальний музей історика, соціолога, політика, публіциста Вячеслава Липинського. В с. Човниці відкрито музей видатного математика, академіка Михайла Кравчука.

У с. Кортеліси в 1980 р. споруджено музейний комплекс жертвам фашизму. В урочищі Лопатень розташовано Музей партизанської Слави.

Як показали дослідження (табл. 1), не всі студенти обізнані в наявності музеїв краю, в якому проживають і навчаються. Не відвідали за своє життя жодного музею Волинської області, незалежно від статі та місця проживання, 26,2 % студентів ВНУ та 15 % студентів ЛДТУ. Серед респондентів ВНУ 93,9 % відвідують музеї рідше одного разу на рік. Серед респондентів ЛДТУ 74,6 %. За 2 роки навчання у вищому навчальному закладі 53,8 % студентів ІФКЗ не відвідали жодного музею, окрім музею історії ВНУ, який знаходиться на території університету. Майже половина (47,8 %) студентів 2 курсу, які здобувають вищу освіту в ЛДТУ, теж за час навчання не відвідали жодного музею. Основна кількість відвідувань музеїв припадає на навчання у школі, коли там організовувалися туристично-екскурсійні заходи. За період навчання в школі респонденти ІФКЗ відвідали волинські музеї, музеї Львова та Львівської області. Багато студентів побувало в музеї «Козацькі могили», (філіал Рівненського обласного краєзнавчого музею), у музеї «Писанка», що м. Коломия. Туристичні маршрути студентів

ЛДТУ під час навчання у школі дещо ширші. Крім вище згаданих музеїв, окремі з них побували у музеях Закарпаття, Одеси, Києва; відвідали музейні комплекси Почаївської лаври та Києво-Печерської лаври, музеї Криму, Бреста, Санкт-Петербургу, Єгипту, Швеції.

Під час подорожування, відпочинку, виїзду на спортивні збори та змагання 55,4 % студентів ІФКЗ, при нагоді, відвідують музеї, інші 44,6 % – музеї в цей час не відвідують. Серед студентів ЛДТУ 70,1 % студентів, якщо випадає можливість – відвідують музеї під час подорожувань, а 29,9 % – не використовують таку можливість. Очевидно, небажання скористатися запланованою подорожжю для пізнавальної діяльності пов'язане з відповіддю на наступне питання анкети «Чи любите ви відвідувати музеї?». Позитивну відповідь дали 63 % студентів ІФКЗ та 80,6 % ЛДТУ. Категорично негативно ставляться до відвідування музеїв 20 % студентів ІФКЗ та 16,4 % студентів ЛДТУ. Серед студентів ІФКЗ 17 % та серед студентів ЛДТУ 3 % вагаються у визначенні свого ставлення до музеїв. Можливо це є наслідком того, що за своє життя вони не відвідали жодного музею. Таких студентів в ІФКЗ 18,5 %, у ЛДТУ – 12 %.

Таблиця 1

Обізнаність студентів про наявність музеїв на Волині та їх відвідування, у %

Музеї	Студенти ІФКЗ			Студенти ЛДТУ		
	Інформовані про наявність музеїв	Відвідали	Відвідали під час навчання у ІФКЗ	Інформовані про наявність музеїв	Відвідали	Відвідали під час навчання у ЛДТУ
Волинський обласний краєзнавчий музей	61,5	60	7,7	86,6	67,2	22,4
Музей волинської ікони	72,3	13,8	1,5	59,7	26,9	7,5
Музей-аптека	1,5	1,5	–	10,4	3,9	–
Музей військової техніки	50,8	26,2	12,3	50,7	34,3	4,5
Музей-садиба Лесі Українки	66,2	27,7	7,7	65,7	38,8	4,5
Меморіальний музей Ігоря Стравинського	1,5	1,5	–	–	–	–

Музей книги	3	3	–	4,5	45	3
Музей Михайла Кравчука	1,5	–	–	4,5	3	–
Народний музей історії сільського господарства Волині	–	–	–	13,4	10,4	6
Музей-садиба В'ячеслава Липинського	1,5	–	–	–	–	–
Музеї партизанської слави та жертв фашизму	23	7,7	–	9	9	–
Районні та місцеві краєзнавчі, історичні, тематичні музеї	72,3	72,3	63,1	40,3	40,3	37,3

Останнє питання анкети «В яких музеях міста, області, країни, закордону ви б хотіли побувати?» було спрямоване на виявлення обізнаності студентів та їх пізнавальних інтересів.

Вражає факт, що 17 % студентів ІФКЗ не мають бажання побувати ні в одному з музеїв світу, а 12,3 % не можуть визначитися з відповіддю. Серед респондентів ЛДТУ таких відповідей немає. Але студенти обох навчальних закладів не знають точних назв музеїв, а називають країну (Франція, Іспанія, Італія) або місто (Париж, Піза, Лондон). Це говорить про те, що вони не намагаються запам'ятати правильні назви і дають приблизні: «Музей Божої Матері», «Царські Палати», «Музей рідкісних пам'яток», «Сім чудес світу» і т. п. Студенти ІФКЗ виявили найбільше бажань побувати в Луврі, Ермітажі, Кунсткамері, Англійському національному музеї, Музеї воскових фігур мадам Тюссо. Лувр – це також той музей, який в першу чергу хотіли б відвідати студенти ЛДТУ. На другому місці Музей воскових фігур, далі – Кунсткамера, італійські та англійські музеї. Серед українських музеїв переважають музеї-фортеці в Хотині, Кам'янці-Подільському, музейний комплекс Києво-Печерської Лаври. Отже, бажання студентів в цьому аспекті дуже схожі, а деякі з них легко задовольнити, це, в першу чергу, стосується музеїв волинського краю та областей Західного регіону України, в якому ми проживаємо.

### **Висновки.**

1. На Волині існує достатня кількість музеїв, які можуть задовольнити будь-які пізнавальні інтереси.

2. За 2 роки навчання в м. Луцьку студенти не тільки не відвідали наявні музеї, а навіть не мають уяви про їх існування, таких студентів у ВНУ більше, ніж у ЛДТУ. Ця особливість не залежить від статі, спеціальності та місця попереднього проживання.

3. Небажання студентів відвідувати музеї, підвищити свій рівень знань та ерудованості, відвідати визначні місця є ознакою низької духовної культури останніх. Результати дослідження свідчать про те рівень духовної культури у студентів 2 курсу ІФКЗ нижчий, ніж у студентів 2 курсу ЛДТУ.

4. У вищих навчальних закладах слід розробити програму заходів для формування духовної культури студентів різних спеціальностей, одним із розділів якої має бути відвідування музеїв.

## **ДИТЯЧИЙ ТУРИЗМ ТА ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЯ**

**Олександр Романенко**

*Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова  
Інститут природничо-географічної освіти та екології*

**Актуальність.** Проблема формування професійних здібностей майбутніх вчителів різних напрямків професійної підготовки набуває особливої актуальності в умовах вищої педагогічної освіти України. Бабанський К.Ю. виділяє такі функції принципу історизму, які він виконує в дидактичних дослідженнях: ілюстрації достовірними фактами положень, висновків, закономірностей; історичного критерію істинності сучасних суджень уявлень, теорій; побудови на основі історично повторювальних фактів і явищ гіпотез про наявність закономірних зв'язків; передбачення тенденцій розвитку практики навчання, а також виявлення перспективних напрямків розвитку дидактики; конструювання, моделювання на основі ретроспективного аналізу з перевірених життям форм і методів системи заходів удосконалення навчального процесу.

Системний підхід допомагає встановлювати властивості системних об'єктів та удосконалювати їх цілісність системи по відношенню до зовнішнього середовища, її вивчення в єдності з